

Avhandling

Psykosomatik bakom samlagssmärter hos unga kvinnor

■ Många kliniker och forskare anser att prevalensen av samlagssmärta ökar, men det finns mycket få eller inga uppgifter om prevalens och incidens av samlagssmärta. Drygt 3 000 kvinnor, som besökte den gynekologiska hälsokontrollen i Västernorrland, svarade på en enkät om långvarig (minst sex månader) och svår samlagssmärta.

Prevalensen för samlagssmärta var signifikant högre för kvinnor mellan 20 och 29 år än för kvinnor mellan 50 och 60 år: 13 respektive 6,5 procent. Incidensen var nio gånger högre i den yngsta åldersgruppen än i den äldsta.

Genom att studera incidensen i ålderskohorter i materialet framkom en sannolikt ökande incidens i den yngsta åldersgruppen. Knappt 40 procent av kvinnorna hade oavsett ålder sökt sjukvården för sina besvär, och endast 20

procent hade sökt läkare, vilket bör stämna till eftertanke.

Sextiofyra kvinnor, som vid enkät-tillfället hade aktuella besvär, undersöktes kliniskt. Kvinnor mellan 20 och 30 år hade huvudsakligen vulvavestibulit, medan kvinnor mellan 30 och 49 år väsentligen hade samlagssmärter djupt inne i magen, och kvinnor över 50 år sköra slemhinnor.

Vulvavestibulit är en typ av långvarig och svår samlagssmärta med oklar etiologi, trots att en hel del forskning har bedrivits under de senaste 20 åren. För att belysa medicinska, psykosexuella och psykosociala bakgrundsfaktorer gjordes en fall-kontrollstudie med 37 kvinnor med vulvavestibulit och 71 kontroller.

Mycket små skillnader framkom i psykosociala och psykosexuella bakgrundsfaktorer mellan kvinnor med vul-

vavestibulit och deras kontroller. Där- emot hade kvinnor med vestibulit klart fler kroppsliga symtom och besvär än kontrollerna. Detta tolkades som att det fanns ett psykosomatiskt inslag i sjukdomen. Oavsett om detta är primärt eller sekundärt bör hänsyn tas till det vid behandlingen. Nya behandlingsmetoder bör prövas.

Akupunktur prövades i en pilotstudie med lovande resultat.

Ingela Danielsson

ingela.danielsson@lvn.se

Danielsson I. Dyspareunia in women with special reference to vulvar vestibulitis. Kvinnokliniken, Sundsvalls sjukhus, Norrlands Universitetssjukhus, New series No 746, ISBN 91-7305-072-5, ISSN 0346-6612

Nya data antyder att amning kan bidra till stelhet i kärlträdet

■ Det är inte bara under fosterstadiet, utan även efter födelsen som nutrition kan ha betydelse för risken att senare i livet utveckla hjärt-kärlsjukdom. Mot bakgrund av amningens välkända och positiva effekter på spädbarnets hälsa så är det kanske inte förvånande att bröstmjölksuppfödda underburna (Singhal et al, Lancet 2001) och ammade barn födda i fullgången tid (Wilson et al, BMJ 1998) i skolåldern uppvisade lägre blodtryck än flaskuppfödda.

Mot denna bakgrund kan det därför verka uppseendeväckande att Leeson och medarbetare nyligen publicerat data som antyder att amning bidrar till ökad stelhet i kärlträdet hos unga vuxna. I studien redovisas en uppföljning av 331

unga män och kvinnor födda på samma sjukhus i Cambridge, England, mellan 1969 och 1975. Kärlelasticitet studerades med ultraljudsteknik genom att man mätte pulsrelaterade diameterförändringar i brachialis-artären och relaterade dessa till pulstrycket.

Man fann att ju längre tid försökspersonen ammat, särskilt efter 4 månaders ålder, desto stelare var brachialis i vuxen ålder. Sambandet påverkades inte av kön, serumkolesterolnivåer, BMI eller socialgrupp. Man fann inget samband mellan amningstidens längd och aktuellt blodtryck. Även om en tidig kolesteroldeposition i kärlväggen kan tänkas öka i relation till amningstidens längd så kan fynden inte med säkerhet förklaras.

Författarna sammanfattar artikeln med att sambandet mellan kärlelasticitet och amningstidens längd inte behöver vara kausalt, och att dessa fynd inte ska påverka nuvarande rekommendationer angående amning. Reaktionerna på detta ifrågasättande av långa amningstider har inte dröjt, och ytterligare studier av den optimala amningstidens längd är att vänta.

Helena Martin

Helena.Martin@kbh.ki.se

Leeson CP, et al. Duration of breast feeding and arterial distensibility in early adult life: population based study. BMJ 2001;322(7287):643-7

Ökad risk för övre gastrointestinal blödning hos äldre med SSRI

■ Hämmning av återupptaget av serotonin minskar mängden serotonin i trombocytterna, vilket medför ökad risk för blödningar genom försämrad trombocyttaggregation.

I Ontario, Kanada, har man studerat risken för sjukhusinläggning på grund av akut övre gastrointestinal blödning i förhållande till antidepressiv medicinering i en retrospektiv kohortstudie omfattande 31 782 äldre (65+). Risken för magblödning korrelerades till de antidepressiva preparatens förmåga till serotonininhibition. Hög inhibition har SSRI, medelhög har Imipramin m fl och låg har Nortriptylin m fl.

Den totala risken för akut magblödning var 7,3 blödningar per 1 000 personår. Framför allt de som var 80+ liksom de med tidigare magblödning löpte ökad risk. När man justerade för ålder och tidigare blödning fann man att risken för akut blödning ökade i förhållande till de antidepressiva preparatens förmåga till serotonininhibition. Signifikant skillnad mellan låg- respektive höginhiberande antidepressiva preparats risk för att ge magblödning fanns för de äldsta 80+ (från 10,6 till 14,7 procent) och för dem med tidigare magblödning (från 28,6 till 40,3 procent).

Enligt författarna bör man beakta den

ökade risken för magblödning vid SSRI-behandling av de äldsta och dem med tidigare blödning. Dessa nya rön är viktiga att känna till i Sverige eftersom förskrivning av SSRI-preparat är vanlig till de allra äldsta.

Karin Fröjd

karin.frojdh@liv.se

van Walraven C, et al. Inhibition of serotonin reuptake by antidepressants and upper gastrointestinal bleeding in elderly patients: retrospective cohort study. BMJ 2001;323:655-8